

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Jana Rutsche v právní věci žalobce: **Ing. R. R.**, zastoupeného Mgr. Dominikou Kovaříkovou, advokátkou se sídlem Riegrova 14, Olomouc, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, o přezkoumání rozhodnutí původního žalovaného Krajského úřadu Olomouckého kraje, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, ze dne 24. 5. 2010, č. j. KÚOK 49727/2010, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 10. 2011, č. j. 22 A 67/2011-36,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovené advokátce stěžovatele Mgr. Dominice Kovaříkové **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 800 Kč. Tato částka bude jmenované vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 2 měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí. Náklady právního zastoupení stěžovatele nese stát.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Ostravě, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí původního žalovaného Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 24. 5. 2010, č. j. KÚOK 49727/2010. Krajský soud při svém rozhodování vycházel z následujícího skutkového stavu:

Krajský soud ze správního spisu zjistil, že stěžovatel se dne 20. 4. 201 dostavil ke správnímu orgánu I. stupně, kde učinil vyjádření zaznamenané v protokolu z jednání. Toto vyjádření stěžovatele bylo následně posouzeno jako jeho odvolání proti rozhodnutím správního orgánu I. stupně vydaných v jiných správních řízeních. V závěru protokolu, bezprostředně pod podpisem oprávněných úředních osob, následuje text „...pan R. uvedl: ‚vy jste tady všichni pakáž' a ‚zacházíte se mnou hůř než s cigány'". Teprve poté následuje podpis stěžovatele. Rozhodnutím Magistrátu města Olomouce ze dne 21. 4. 2010, č. j. OSP/2010/ P/13/pechy, byla stěžovateli podle § 62 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. správního řádu, uložena pořádková pokuta za hrubě urážlivé podání učiněné dne 20. 4. 2010 okolo 11.30 hod na pracovišti odboru sociální pomoci Magistrátu města Olomouce. Správní orgán vyhodnotil výrok stěžovatele jako hrubě urážlivé podání, neboť se dotýkalo cti a důstojnosti úředních osob, nemělo zjevně jiný účel než skutečně hrubým způsobem urážet úřední osoby. Dotčeným veřejným zájmem byl pokojný výkon veřejné správy. Odvolání stěžovatele Krajský úřad Olomouckého kraje rozhodnutím ze dne 24. 5. 2010, č. j. KÚOK 49727/2010, zamítl.

Krajský soud v Ostravě nepřisvědčil žalobní námitce stěžovatele, že se správní orgány nedostatečně zabývaly intenzitou jeho výroku. Odvolací správní orgán především vyložil obecné vnímání slova „pakáž", zdůraznil i další spojení užití tohoto slova s příslušníky etnické menšiny a neopomněl ani účel činnosti příslušného odboru správního orgánu I. stupně. Z napadeného rozhodnutí jsou zcela zřejmé úvahy, jimiž se správní orgán při svém rozhodování řídil, a jaké závěry na jejich podkladě učinil. Nedostatek odůvodnění rozhodnutí by mohl být důvodem jeho zrušení jen v případě objektivní nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí. O tento se případ zde však nejedená.

Co se týče hodnocení intenzity proneseného výroku, tedy toho, zda lze projev stěžovatele označit za hrubě urážlivý, krajský soud přisvědčil odvolacímu správnímu orgánu, že rozhodující pro hodnocení této otázky je obecné vnímání užitých výrazů a jejich spojení ve společnosti. Slovo „pakáž" je přitom v českém jazyce obecně vnímáno jako hanlivá nadávka se synonymy „sebranka", „holota" „banda" (srov. Slovník spisovné češtiny pro školu veřejnost, 2. vyd., Academia Praha 1998, s. 258). Takto charakterizovaný výraz považuje krajský soud stejně jako správní orgán za hrubě urážlivý.

Krajský soud se konečně zabýval otázkou, zda lze výrok žalobce považovat za podání. Podle ustálené soudní praxe (srov. zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2010, č. j. 2 As 35/2010 – 62) je podáním právní úkon, který je adresován správnímu orgánu. Jakkoliv toto podání může být značně neformální a často i nejasné, je vždy podstatný jeho obsah. Takto viděno však za podání nelze považovat ústní invektivu, které se účastník řízení dopustí vůči správnímu orgánu. Ustanovení § 62 odst. 2 správního řádu dopadá na zcela odlišné situace. Typově se jedná o případy, kdy se např. v písemné žádosti, vyjádření či jiném úkonu účastník dopustí hrubé urážky jiného účastníka řízení anebo rozhodujícího úředníka. Podstatné je, že podání má určitou relevanci z hlediska správního řízení. Nejedná se o urážky činěné nikoliv v rámci a formou úkonu ve správním řízení. Stěžovatel učinil u správního orgánu I. stupně do protokolu (tzn. zákonem předvídanou formou - § 37 odst. 4 správního řádu) odvolání, které je procesním úkonem majícím relevanci pro probíhající řízení (§ 81 a násl. správního řádu). Právě v tomto odvolání ještě před vlastním podpisem učinil posuzovaný výrok. Krajský soud proto dospěl k závěru, že výrok byl pronesen v rámci probíhajícího správního řízení a byl

součástí „podání“, tzn. úkonu relevantního z pohledu probíhajícího správního řízení. Na základě uvedeného Krajský soud v Ostravě zamítl žalobu jako nedůvodnou ve smyslu § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Podanou kasační stížností napadl stěžovatel rozsudek Krajského soudu v Ostravě z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Stěžovatel se předně domnívá, že jím pronesená slova nedosahují takové intenzity vulgarity či neslušnosti, aby je šlo podřadit pod charakteristiku hrubě urážlivého podání ve smyslu § 62 odst. 2 správního řádu. Označení za „pakáž“ lze jistě obecně považovat za urážlivé hodnocení, ale určitě nelze tento výraz mírou jeho intenzity obecně zařadit do kategorie výroků hrubě urážlivých. Stěžovatel poukázal na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2000, sp. zn. I. ÚS 211/99, v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že „institucím a orgánům, jež reprezentují veřejnou moc státu a v důsledku toho jsou nositeli rozhodnutí, jež občané napadají, přísluší vždy větší dávka tolerance, velkorysosti a nadhledu, než je tomu u jednotlivých občanů...“. Na nevhodné vyjádření stěžovatele směrem k pracovníkům Magistrátu města Olomouce, které bylo vyvoláno zklamáním a roztrpčením z toho, že mu byly zamítnuty všechny žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi, by mělo být pohlíženo velkoryseji, zvláště v situaci, kdy je na uvážení správního orgánu, zda podání je hrubě urážlivé či nikoli.

Stěžovatel ve své kasační stížnosti dále zpochybnil závěr krajského soudu, že lze jeho výrok považovat za podání. Poukázal přitom na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2010, č. j. 2 As 35/2010 – 62. Na základě uvedeného stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Ostravě zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud podotýká, že od 1. 1. 2012 došlo ke změně kompetencí jednotlivých správních orgánů na úseku výkonu státní správy ve věcech pomoci v hmotné nouzi. Podle ustanovení čl. VIII bod 10 zákona č. 366/2011 Sb. s účinností od tohoto data nejsou již odvolacím orgánem ve věcech dávek pomoci v hmotné nouzi krajské úřady, ale Ministerstvo práce a sociálních věcí. Podle ustanovení § 69 s. ř. s. platí, že účastníkem řízení (žalovaným) je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla; ve smyslu ustanovení § 105 odst. 1 s. ř. s. pak dále platí, že účastníky řízení o kasační stížnosti jsou stěžovatel a ti, kteří byli účastníky původního řízení. V řízení o předmětné kasační stížnosti tedy ex lege nastoupil do práv a povinností původního žalovaného jiný správní orgán, a to Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu z hlediska uplatněného stížního bodu, jakož i ve smyslu § 109 odst. 3 s. ř. s., a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud se předně zabýval tím, zda posuzovaný výrok stěžovatele bylo možné považovat za podání ve smyslu § 62 odst. 2 správního řádu. Otázkou, jaké výroky účastníka učiněné vůči zaměstnancům správního úřadu jsou podáním ve smyslu citovaného ustanovení a mohou tedy naplnit skutkovou podstatu předmětného pořádkového deliktu, a jaké výroky naopak naplňují skutkovou podstatu přestupku proti občanskému soužití - ublížení na cti - podle ustanovení § 49 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, se Nejvyšší správní soud zabýval ve svém rozsudku ze dne 23.

4. 2010, č. j. 5 As 76/2009 - 69, publ. pod č. 2236/2011 Sb. NSS. Zde dospěl k závěru, že pořádkového deliktu podle § 62 odst. 2 správního řádu se lze dopustit pouze v souvislosti se správním řízením, resp. v souvislosti s řízením, v němž rozhoduje a činí relevantní úkony směřující k vydání rozhodnutí oprávněná úřední osoba. Nejvyšší správní soud dále zdůraznil, že „objektem ochrany v ustanovení § 62 odst. 2 správního řádu je... vlastní řízení, které probíhá u správního orgánu; pořádkové pokuty slouží, jak již bylo uvedeno, k zajištění průběhu a účelu probíhajícího procesu, zatímco objektem, který je chráněn ustanovením § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích, je naopak čest napadená pachatelem přestupku. V tomto případě je dána mnohost chráněných zájmů, ustanovení vůči sobě nejsou a ani nemohou být ve vztahu speciality. Rovněž osoba pachatele je zásadně odlišná; zatímco pachatelem přestupku může být v podstatě kdokoli, v případě pořádkového deliktu jím může být pouze osoba, a to v jakémkoli procesním postavení, účastnící se konkrétního správního řízení.“

Z těchto závěrů pak Nejvyšší správní soud vycházel i ve svém rozsudku ze dne 1. 6. 2010, č. j. 2 As 35/2010 – 62, www.nssoud.cz, na který stěžovatel poukázal ve své kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud uvedl, že „pojem ‚hrubě urážlivé podání‘, obsažený v ustanovení § 62 odst. 2 správního řádu, z hlediska smyslu i jazykového znění nelze vykládat tak, že se vztahuje na jakékoliv výroky účastníka řízení, učiněné vůči zaměstnancům správního úřadu. Pořádková pokuta ve smyslu citovaného zákonného ustanovení totiž má sloužit za účelem zajištění co možná nejvíce plynulého a bezproblémového řízení. ... Jinak řečeno: primárním smyslem pořádkové pokuty podle citovaného ustanovení a jejím objektem je ochrana účelu správního řízení, nikoliv ochrana cti zaměstnance správního úřadu.“

Při výkladu pojmu „podání“, obsaženého v ustanovení § 62 odst. 2 správního řádu, je nutno vycházet rovněž z ustanovení § 37 odst. 1 stejného zákona, které obsahuje jeho legální definici. Podání je tak „úkonem směřujícím vůči správnímu orgánu. Podání se posuzuje podle svého skutečného obsahu a bez ohledu na to, jak je označeno.“

Jak již Nejvyšší správní soud zdůraznil ve svém rozsudku ze dne 1. 6. 2010, č. j. 2 As 35/2010 – 62, www.nssoud.cz, předpokladem pro aplikaci § 62 odst. 2 správního řádu je to, že se účastník dopustí (např. v písemné žádosti, vyjádření či jiném úkonu) hrubé urážky jiného účastníka řízení anebo rozhodujícího úředníka, přičemž jeho výrok má určitou relevanci z hlediska správního řízení. Právě tehdy se jedná o podání ve smyslu § 62 odst. 2 správního řádu.

V nyní projednávaném případě se stěžovatel dne 20. 4. 2010 dostavil ke správnímu orgánu a uplatnil své námitky k prvostupňovým řízením ve věcech jeho žádostí o dávky pomoci v hmotné nouzi i samotným prvostupňovým rozhodnutím. Současně uvedl, že žádá o obnovu řízení. Toto vyjádření stěžovatele bylo následně vyhodnoceno jako odvolání proti prvostupňovým rozhodnutím ve věcech jeho žádostí o dávky pomoci v hmotné nouzi. Nepochybně se tak jednalo o úkon směřující vůči správnímu orgánu v souvislosti s probíhajícím správním řízením. Nejvyšší správní soud proto přisvědčil závěru krajskému soudu, že urážlivý výrok stěžovatele byl součástí podání ve smyslu ustanovení § 62 odst. 2 správního řádu.

Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkou stěžovatele, že jeho výrok nedosáhl intenzity hrubé urážky. Za urážlivé jsou soudní judikaturou považovány ústní i písemné, ale i nonverbální projevy (posunky aj.) útočící na autoritu a odbornost orgánů veřejné moci nebo na důstojnost, čest a dobrou pověst úředních osob, případně jiných osob, které se na řízení podílejí (účastníci řízení, svědci, tlumočníci, znalci, atp.). Pojem hrubé urážky je přitom soudní praxí vykládán jako zvláště urážející útok na čest, pověst a vážnost napadeného. Jakkoli je třeba v případě institucí a orgánů, jež reprezentují veřejnou moc, požadovat větší dávku tolerance, velkorysosti a nadhledu, než je tomu u jednotlivých občanů (nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2000 ve věci sp. zn. I. ÚS 211/99), nelze akceptovat takové projevy, které jsou zjevně v rozporu s obecně uznávanými pravidly slušnosti.

Ústavní soud v usnesení ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. II. ÚS 76/2000, konstatoval, že kritiku lze považovat za přípustnou, pokud svým obsahem a formou nevybočuje z rámce věcné argumentace způsobem, jenž by se dotýkal cti a dobré pověsti kritizovaného. Vybočí-li však publikovaný názor z mezí obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztrácí charakter korektního úsudku a jako takový se zpravidla ocitá již mimo rámec ústavně garantovaného práva na svobodné vyjádření názoru.

V projednávaném případě je zřejmé, že cílem výroku stěžovatele bylo urazit úřední osoby, poškodit jejich čest a vážnost stejně jako snížit vážnost vedeného správního řízení. Stěžovatel přitom užil slova „pakáž“, které je obecně vnímáno jako hanlivé označení. Jednání stěžovatele nemohl ospravedlnit ani pocit zklamání z výsledku správního řízení. I v této situaci měl stěžovatel své výhrady vůči postupu správního orgánu sdělit slušným způsobem. Nejvyšší správní soud tedy stejně jako krajský soud dospěl k závěru, že výrok stěžovatele je nutno hodnotit jako hrubě urážlivý. Fakt, že se stěžovatel vyvaroval užití více hanlivých či vulgárních slov, a že se jednalo o ojedinělý exces, pak odráží uložení pořádkové pokuty ve výši 2000 Kč, tedy při samé dolní hranici sazby.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě netrpí nezákonností z důvodu tvrzeného stěžovatelem podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., z úřední povinnosti pak nebyly zjištěny ani vady podle § 103 odst. 3 s. ř. s. Kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1, 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Ustanovené zástupkyni stěžovatele náleží v souladu s § 9 odst. 2, § 11 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), odměna za jeden úkon právní služby učiněný v řízení o kasační stížnosti, tj. písemné podání soudu, ve výši 500 Kč, a dále náhrada hotových výdajů ve výši paušální částky 300 Kč za jeden úkon právní služby podle § 13 odst. 3 citované vyhlášky, celkem tedy 800 Kč. Uvedená částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 2 měsíců od právní moci tohoto usnesení. Náklady právního zastoupení stěžovatele nese dle § 60 odst. 4 s. ř. s. stát.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. března 2012

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu